

KRÓLESTWO ARABII SAUDYJSKIEJ

1. Informacje ogólne

Powierzchnia:	2 150 tys. km ²
Ludność:	34 mln mieszkańców (w tym ca 40% imigrantów)
Podział administracyjny	13 prowincji (mintaqah), na czele stoją gubernatorzy mianowani przez króla na 4-letnie kadencje
Grupy etniczne	Arabowie (90 %), Afro-Azjaci (10 %)
Ustrój	monarchia dziedziczna; rząd powoływany przez króla, który stoi na jego czele; Zgromadzenie Doradcze – Shura - nominowane przez króla (ostatnie wybory 2016 r.); plany częściowo wolnych wyborów do samorządu terytorialnego i parlamentu; wiodąca rola rodziny królewskiej
Stolica	Rijad (ok. 7 mln mieszkańców)
Waluta	rial saudyjski (SAR) = 100 halali, kurs wymiany (stały): 1 USD = 3,75 SAR
Język urzędowy	arabski (j. angielski powszechnie używany w życiu gospodarczym)
Głowa państwa (król, ale przede wszystkim Strażnik Dwóch Świętych Meczetów)	Salman bin Abdulaziz Al-SAUD
Premier	obowiązki premiera sprawuje król
Następca tronu, Wicepremier	Muhammad bin Salman bin Abdulaziz Al-SAUD
Minister Gospodarki i Planowania	Mohammad Al-JADAAN (p.o.)
Minister Handlu	Majid bin Abdullah Al-QASABI
Minister Inwestycji	Khalid AL-FALIH
Minister Finansów	Mohammed bin Abdullah Al-JADAAN
Minister Przemysłu i Zasobów Mineralnych	Bandar Al-KHORAYEF
Minister Spraw Zagranicznych,	Faisal Bin Farhan Al-SAUD
Ambasador Arabii Saudyjskiej w RP	Mohammed Hussain M. Madani
Ambasador RP w Arabii Saudyjskiej	Jan Stanisław Bury

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018 ¹	2019 ¹
PKB (w mld - PPP)	1.653	1.761	1.790	1.775	bd	bd
PKB na 1 mieszkańca (PPP, USD)	53 700	56 800	56 400	54 500	bd	bd
PKB (wzrost w %)	3,6	4,1	1,7	- 0,9	2,2	1,9
Nadwyżka/deficyt budżetowy (% PKB)	- 1,9	- 14,8	- 12,8	- 8,9	-5,9	-6,5÷7
Dług publiczny (% PKB)	9,3	15	13,1	17,2	19,1	23
Inflacja (w %)	2,7	2,2	2,0	- 0,9	2,5	-1,1
Bezrobocie (w %)	11,6	11,4	11,2	bd	bd	12,7
Rezerwy dewizowe (mld USD)	732,4	616,4	535,8	496,4	489,6	500,3
Zadłużenie zagraniczne (mld USD)	166,1	169,8	189,3	205,1	68	79
Eksport towarów (w mld USD)	342,3	202,3	183,6	221,1	294,5	294,2
Import towarów (w mld USD)	158,5	155,0	127,8	119,3	124,0	129,0
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w KAS (wartość skumulowana, mld USD)	242,6	250,7	258,1	264,6	285,8	205,9
Inwestycje bezpośrednie KAS za granicą (wartość skumulowana, mld USD)	32,5	38,0	46,5	56,1	bd	bd

Źródła: SA Monetary Agency, CIA ¹MFW (dane za 2019 r. stanowią prognozę)

2. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza.

KAS, "święte miejsce islamu", odgrywa kluczową rolę w aspekcie polityczno-gospodarczym, zarówno w świecie arabskim, muzułmańskim, jak i na arenie światowej. Jest wiodącym eksporterem ropy naftowej i odgrywa wiodącą rolę w OPEC z udziałem 27-30% całości wydobycia w ramach organizacji, wytwarza 25% PKB świata arabskiego, jedyny kraj arabski należący do G-20, donator pomocy rozwojowej i humanitarnej, strategiczny partner USA i wielu państw UE, partner w walce z zagrożeniami o charakterze globalnym.

Gospodarka saudyjska bazuje na ropie naftowej, z silną kontrolą rządu nad głównymi dziedzinami działalności gospodarczej. Kluczową dziedziną gospodarki, jak i źródłem dochodów państwa jest wydobycie, przetwórstwo, eksport ropy, gazu i produktów petrochemicznych (45% PKB, 70% wpływów do budżetu, 90% przychodów z eksportu, z którego wpływy stanowią siłę napędową gospodarki narodowej). Potwierdzone zasoby ropy wynoszą ok. 276 mld baryłek (26% złóż, 2. miejsce na świecie po Wenezueli), jej eksport to poziom ok. 8 mln b/d, przy wydobyciu ca 10 mln b/d. Równie wielkie są zasoby gazu ziemnego 250 bln m³ (4. miejsce po Rosji, Iranie i Katarze) zużywanego głównie na potrzeby wewnętrzne. Drugą dźwignią rozwoju jest sektor petrochemiczny, bazujący na gazie naturalnym. Kolejnym filarem stać się ma sektor górnictwa bogactw mineralnych, reprezentowany przez państwowe przedsiębiorstwo Saudi Arabian Mining Company (Ma'aden), w którego skład wchodzi 4 oddziały zajmujące się realizacją projektów o wartości ok. 7 mld USD.

Sektor prywatny zdominowany jest przez SME, a w szczególności mikrofirmy, obejmujące 97% rynku. Udział SME w wytwarzaniu PNB stanowi 22% (2018 r.). 75% zatrudnionych to obcokrajowcy.

Na rynku pracy zatrudnionych jest 14,6 mln osób (tylko 25% Saudyjczyków). W sektorze rządowym zatrudnienie znajduje 3,4 mln Saudyjczyków, tj. ok. 70% saudyjskiej siły roboczej, pochłaniających 50% wydatków budżetowych. W sektorze prywatnym liczba ta wynosi 1,8 mln, w porównaniu z ok. 6 mln cudzoziemców zatrudnionych w prywatnych przedsiębiorstwach (dane nie uwzględniają pełnego zatrudnienia kobiet, ok. 20%). Odgrywają oni ważną rolę w saudyjskiej gospodarce, szczególnie w sektorze ropy i usług. Jednocześnie Rijad stara się zmniejszyć bezrobocie wśród swoich obywateli szczególnie koncentrując się na rosnącej populacji młodzieży, która w większości nie posiada właściwego wykształcenia, ani umiejętności technicznych koniecznych w sektorze prywatnym. W 2018 r. bezrobocie wśród Saudyjczyków powyżej 15 roku życia wynosiło ok. 13% (dane oficjalne, realnie bliższe 25-30%), ale wśród kobiet i młodzieży 15-24 lata - po ok. 34% każde.

Wzrost demograficzny i niestabilne ceny ropy zmusiły władze KAS do podjęcia kroków mających na celu ograniczenie obecności pracowników z zagranicy (głównie z Azji i krajów arabskich) i zastępowanie ich miejscowymi kadrami (tzw. saudyzacja).

W ramach działań reformatorskich większemu przyciąganiu kapitału międzynarodowego służyło od dawna oczekiwane otwarcie na inwestycje zagraniczne giełdy saudyjskiej w czerwcu 2015 r. Pod koniec 2015 r. rząd przyjął ustawę o wprowadzeniu w życie podatku od nieużytkowanych gruntów w miastach. W styczniu 2018 r. wprowadzono jednolitą stawkę VAT wynoszącą 5%. Z podatku zwolniono m.in. wynajmowanie nieruchomości, usługi medyczne, lekarstwa, zagraniczny sprzęt i części do serwisowania/napraw urządzeń i maszyn użytkowanych w KAS.

W 2014 r. Królestwo po raz pierwszy od 2009 r. musiało zmierzyć się z deficytem budżetowym. Przyszłość nie rysuje się zbyt różowo, ponieważ by zrównoważyć budżet, cena ropy winna przekroczyć 100 \$/b. Mimo, że KAS będzie w stanie finansować wysoki deficyt przez dłuższy okres korzystając ze znacznych aktywów zagranicznych/pożyczek, konieczne będą dalsze cięcia wydatków, przy niższych (obecnych) ceny ropy utrzymywały się na niskim poziomie. Zagraniczne rezerwy walutowe systematycznie spadają, ich poziom pod koniec 2019 r. wynosił ok. 500 mld USD.

Arabia Saudyjska jest najzamożniejszym krajem regionu wytwarzającym PKB rządu 1800 mld USD (2017 r.), co stanowi 53% PKB krajów RWPZ i 25% PKB całego świata arabskiego.

Bogactwa naturalne: ropa naftowa, gaz ziemny, rudy żelaza, złoto, miedź, boksyty, fosfaty.

Struktura PKB: rolnictwo - 2,6%, przemysł - 44,2%, usługi - 53,2%.

Wymiana handlowa (w 2017 r.):

- eksport - 221,1 mld USD; w jego strukturze zdecydowanie dominuje ropa naftowa i produkty jej przetwórstwa, stanowiące około 90% całości eksportu Arabii Saudyjskiej; najwięksi odbiorcy: Japonia (12,2% udział w całości eksportu), Chiny (11,7%), Korea Południowa (9%), Indie (8,9%), USA (8,3%), ZEA (6,7%), Singapur (4,2%);
- import - 119,3 mld USD; przeważają maszyny i urządzenia, artykuły żywnościowe, chemikalia, pojazdy samochodowe, tekstylia; główni dostawcy: Chiny (15,4% udział w imporcie ogółem), USA (13,6%), ZEA (6,5%), Niemcy (5,8%), Japonia i Indie (po 4,1%), Korea Południowa (4%).

3. Polityka gospodarcza

Ważną rolę w polityce dywersyfikacji rozwoju gospodarczego KAS i tworzenia nowych miejsc pracy odgrywają działania na rzecz ożywienia działalności prywatnego sektora przemysłowego, zwłaszcza w branży produkcji i zróżnicowania źródeł energii, telekomunikacji, poszukiwania gazu i rozwoju różnych branż petrochemii. Duże znaczenie przywiązuje się do rozbudowy infrastruktury transportowej (budowa ponad 20 tys. km nowych autostrad i dróg lokalnych oraz połączeń drogowych z krajami sąsiednimi, lotnisk międzynarodowych i krajowych, rozbudowa portów morskich i sieci połączeń kolejowych). MFW wskazuje na konieczność przeprowadzenia reform w kierunku przesunięcia wzrostu z sektora publicznego na prywatny i dokonania większej dywersyfikacji na rzecz sektorów nienaftowych.

W kwietniu 2016 r. zatwierdzony został program pn. Vision 2030 mający na celu uniezależnienie państwa od zysków z eksportu ropy w kontekście wyczerpywania się jej zasobów, poprzez dywersyfikację gospodarki. Jego celem jest zmniejszenie wydatków publicznych i zwiększenie przychodów nienaftowych, głównie w drodze rozwijania sektora prywatnego i prywatyzacji majątku narodowego, szczególnie w postaci sprzedaży 5% akcji Saudi ARAMCO, która rozpoczęła się pod koniec 2019 (wartość ok. 100 mld USD, lokowanie - za pośrednictwem czołowych giełd światowych). Wskazano 5 sektorów priorytetowych: motoryzacyjny; obróbki minerałów i metali; chemikaliów i polimerów; energetyczny (w tym odnawialne źródła energii) i odsalarnie oraz farmaceutyczny i biotechnologiczny. Zaplanowano budowę m.in. Qiddiya (gigantyczne centrum rozrywki w Rijadzie), Neom (supernowoczesne megamiasto budowane kosztem 500 mld USD), Red Sea Project (zagospodarowanie ok. 50 wysp na Morzu Czerwonym pod luksusową infrastrukturę hotelowo- kurortową), Quality of Life (miejsca służące spędzaniu wolnego czasu bez konieczności opuszczania kraju), King Salman Energy Park (kompleks 300 obiektów przemysłowych na terenie Prowincji Wschodniej we wszelkich gałęziach przemysłu energetycznego). Od 2017 r. budżet KAS podporządkowany został celom planu, których implementacja ma być zagwarantowana poprzez realizację szczegółowych działań, obecnie w ramach National Transformation Plan 2020.

W sferze wewnętrznej Saudowie utrzymują spokój społeczny poprzez subsydiowanie (stopniowo redukowanych) cen towarów, promowanie zatrudniania młodych Saudyjczyków w sektorze prywatnym oraz projekty edukacyjne i zdrowotne. Dochody ze sprzedaży ropy pozwalają na realizację medialnie nośnych projektów (m.in. rozbudowa Mekki i Medyny, poprawa infrastruktury transportowej, metro w Rijadzie). Od grudnia 2015 r. saudyjskie Ministerstwo Pracy otworzyło nowe obszary gospodarki dla kobiet na niemal wszystkie dziedziny. Saudi Organization for Industrial Estates and Technology Zones (MODON) planuje budowę nowych miasteczek przemysłowych m.in. w Jeddah, Yanbu, Wassim i Al-Jouf, zaprojektowanych jako miejsca pracy głównie kobiet. Saudyjki tworzą ok. 20% inwestycji w prywatnym sektorze i prowadzą ok. 43 tys. firm.

W październiku 2019 r. agencja Fitch obniżyła zdolność kredytową KAS z poziomu A+ na A uzasadniając to wrażliwością kraju na napięcia geopolityczne, szczególnie w kontekście ostatnich ataków dronów na instalacje naftowe Saudi Aramco. Wskazała też na rosnący deficyt budżetowy (wzrost o 0,8% z 6,7% w 2018 r.) i negatywne prognozy cen ropy. Dwie inne światowe agencje - Moody i Standard & Poor utrzymały rating na poziomie A. Jednocześnie wszystkie agencje podkreśliły korzystne perspektywy na przyszłość z uwagi na realizowane duże inwestycje.

KAS jest jednym z największych eksporterów kapitału w regionie, w tym poprzez aktywność koncernów prywatnych jak Kingdom Holding; wartość saudyjskich prywatnych inwestycji za granicą szacowana jest na ponad 1 bln USD. Saudyjski system bankowy uznawany jest przez MFW za dobrze zarządzany, stabilny i dochodowy. W Rijadzie znajduje się siedziba Rady Monetarnej RWPZ. Saudyjski rial (SR) jest powiązany z amerykańskim dolarem - od lat jego sztywny kurs wynosi 3,75 SR/USD.

W raporcie Banku Światowego Doing Business 2020 oceniającym warunki prowadzenia działalności gospodarczej w poszczególnych krajach, Arabia Saudyjska zajmuje 62. pozycję wśród 190 ujętych w rankingu gospodarek świata (największy postęp, awans z 92. pozycji w raporcie DB 2019, przeprowadzono 8 reform regulacyjnych w obszarze biznesu).

Członkostwo w organizacjach międzynarodowych: ONZ, Liga Arabska (AL), Światowa Organizacja Handlu (WTO - od 11 grudnia 2005), Panarabska Strefa Wolnego Handlu (GAFTA), Rada Współpracy Państw Zatoki (GCC), Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OPEC), Organizacja Arabskich Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OAPEC), Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (IAEA), Bank Światowy (WB), Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF), Islamski Bank Rozwoju (IDB), G-20 (jako jedyny kraj arabski).

Relacje z głównymi partnerami

Strategicznym partnerem KAS w zakresie współpracy wojskowej, bezpieczeństwa i energetyki pozostają USA, które są też głównym dostawcą uzbrojenia dla Królestwa. Podczas wizyty D.Trumpa w Rijadzie w dn. 20-21.05.17 r. podpisano umowy handlowe mogące przynieść gospodarce USA do 350 mld USD. dolarów. Królestwo stawia na rozwój kontaktów z poszczególnymi krajami EU - pozycję największych europejskich partnerów KAS zachowują Francja (energetyka, wojskowość), W. Brytania (gospodarka i polityka bezpieczeństwa) i Niemcy (gospodarka). Rijad kontynuuje politykę równoważenia stosunków z USA przez rozwój kontaktów z krajami Dalekiego Wschodu (Chiny, Indie, Pakistan, Japonia, Malezja, Indonezja, Korea Płd.), zwłaszcza w obszarze gospodarki i projektów infrastrukturalnych. KAS wyrosło na głównego dostawcę ropy do ChRL i Indii. Utrzymuje też bliskie relacje z ZEA. W 2017 r. powołano Join Cooperation Committee z zadaniem współpracy poza formatem RWPZ, również w gospodarce i handlu, co świadczy o determinacji partnerów do ew. działania w sposób niezależny od GCC. Królestwo próbuje też nawiązać większą współpracę z Moskwą. Podczas wizyty króla w Rosji w 2017 r. podpisano 14 porozumień gospodarczych i "mapę drogową" dotyczącą współpracy gospodarczej; zawarto porozumienie o wspólnym funduszu technologicznym i utworzeniu platformy inwestycyjnej w projekty energetyczne o wartości 1 mld USD, a Rijad miał kupić systemy rakietowe S-400. Nastąpiła za nią wizyta min. ropy FR, która miała istotne znaczenie w wymiarze gospodarczym, zwłaszcza jeśli chodzi o dalsze zaangażowanie przemysłu rosyjskiego w realizację projektów saudyjskich takich jak NEOM czy szersza obecność na rynku rolnym. Szczególną uwagę zwraca deklaracja budowy reaktorów atomowych. Podczas rewizyty Putina w KAS w październiku 2019 r. zawarto szereg transakcji biznesowych i inwestycyjnych na setki milionów dolarów w przemyśle naftowym, rolnictwie, turystyce i petrochemii.

Sytuacja związana z pandemią koronawirusa: KAS odnotowało jeden z najwyższych w MENA wskaźników zachorowań w stosunku do liczby mieszkańców (ok. 3 tys. osób dziennie); ofiarami byli głównie obcokrajowcy. Zastosowane rygorystyczne środki ochronne zaczynają przynosić efekty. Po szybkim zamknięciu gospodarki, od 28.05 br. następuje jej stopniowe otwieranie. Bardzo ograniczono ilość pielgrzymów, wstrzymano loty międzynarodowe, zamknięto obiekty gastronomiczne i turystyczne, przy wysokim udziale tych sektorów nienaftowym PKB kraju. Zamknięcie kraju spowodowało znaczne wyhamowanie gospodarki rzutujące na sytuację społeczną i na rynku pracy. Zarazem KAS dotknął przede wszystkim poważny kryzys finansowy w związku z niskimi cenami ropy naftowej, choć również spowolnieniem gospodarki i ekonomicznymi skutkami wojnę w Jemenie (od 2015 r.). Władze wprowadziły obniżanie wynagrodzeń w sektorze prywatnym, co przede wszystkim dotknęło obcą siłę roboczą. W handlu odnotowywany jest spadek popytu na artykuły przemysłowe, pojazdy, elektronikę i dobra luksusowe, a konsumenci koncentrują się na zakupach art. pierwszej potrzeby, które również najbardziej zdrożały (20-40%). Zamknięcie kraju połączone ze znaczącym ograniczeniem handlu, zamrożeniem turystyki i niskimi cenami ropy na świecie przyczyniły się do trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Kraj już odnotowuje wysoki deficyt budżetowy, czemu próbuje zaradzić poprzez m.in. zmniejszenie zarobków, cięcia budżetów, 3-krotne podwyższenie VAT czy zapowiedziane ale przełożone na razie podwyżki ceł importowych. MFW prognozuje spadek PKB w br. w wysokości 6,8%. W ocenie ekspertów gospodarka saudyjska powinna jednak poradzić sobie z kryzysem, gł. z uwagi na nadal wysokie rezerwy walutowe, silny i stabilny system bankowy, wysoką zdolność do zaciągania pożyczek na rynkach międzynarodowych, jak też bardzo szczodry pakiet pomocowy dla ludności, przedsiębiorstw i banków.

4. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

UE - Arabia Saudyjska

Umowa o współpracy (Co-operation Agreement) pomiędzy UE a GCC - podpisana w 1989 r. Ministrowie Spraw Zagranicznych spotykają się raz w roku w ramach Wspólnego Posiedzenia Ministerialnego (Joint Council/Ministerial Meeting). Porozumienie to jest pierwszym z porozumień tzw. nowej generacji, jakie WE zawarły z państwami trzecimi. Nie ogranicza się bowiem do współpracy gospodarczej, ale zakłada - w dłuższej perspektywie - możliwość ustanowienia strefy wolnego handlu pomiędzy stronami porozumienia. Założeniem Umowy o współpracy pomiędzy UE a GCC jest ułatwienie rozwoju stosunków handlowych i otwarcie rynków towarowych.

Kwestia Porozumienia o Wolnym Handlu (FTA) w relacjach Unia Europejska (EU) - Rada Współpracy Arabskich Państw Zatoki (GCC): negocjacje UE-GCC należą do jednych z najdłużej prowadzonych, należy jednak pamiętać, że są one prowadzone nie przez dwa państwa, lecz przez dwie organizacje międzynarodowe pozostające na różnym poziomie integracji i możliwości uzgadniania stanowisk, także w zakresie relacji pomiędzy instytucjami, jak i państwami członkowskimi. Rozmowy rozpoczęto w 1990 r. Pomimo kilkukrotnych rund spotkań technicznych i politycznych nie osiągnięto pełnego porozumienia, w związku z czym negocjacje w końcu 2008 r. zostały zawieszono.

Polska - Arabia Saudyjska

- **Umowa ramowa o współpracy w dziedzinie gospodarki, handlu, inwestycji, techniki, kultury, turystyki, młodzieży i sportu z 2003 r. (obowiązująca od 19.08.2004 r.)**
- **Konwencja ws. unikania podwójnego opodatkowania z 2011 r. (obowiązująca od 1.06.2012 r.)**

5. Wymiana handlowa z Polską

Wartość obrotów handlowych z KAS systematycznie rośnie. W 2016 r. ich poziom, po raz pierwszy w historii, przekroczył 1 mld USD. W roku 2017 był on bliski 1.5 mld USD, odnotowaliśmy też - po raz pierwszy w tej dekadzie - ujemne dla Polski saldo w wymianie handlowej z KAS, będące wynikiem zwiększonych zakupów ropy naftowej w tym kraju (od 2016 r. realizuje je grupa LOTOS S.A. w ramach kontraktu, który prawdopodobnie będzie generował podobne wyniki w kolejnych latach). W 2018 r. odnotowaliśmy kolejny rekordowy wynik - ponad 2 mld USD w polsko-saudyjskich obrotach handlowych.

Obroty handlowe polsko-saudyjskie

<i>mln USD</i>	2016	2017	2018	2019	2020 (wstępne)	Dynamika w % 2019 = 100%
<i>eksport</i>	743,1	651,5	849,0	778,8	1.118,8	144
<i>import</i>	606,7	801,8	1.238,5	1.928,9	1.282,7	67
<i>obroty</i>	1.349,8	1.453,3	2.087,5	2.707,7	2.401,5	89
<i>saldo</i>	136,3	- 150,2	- 389,5	- 1.150,0	- 163,9	

Źródło: Insigos

Główne pozycje w polskim eksporcie do Arabii Saudyjskiej w 2020 r.:

- pszenica - 367,6 mln USD (33,7% całego eksportu polskiego)
- cygara i papierosy - 156,5 mln USD (14%)
- brzytwy, maszyny do golenia i żyletki - 55,9 mln USD (5%)
- sery i twarogi - 40,4 mln USD (3,6%)
- chleb, pieczywo cukiernicze, ciasta, ciastka, wafle - 39 mln USD (3,5%)
- pozostałe meble i ich części - 36,5 mln USD (2,4%)
- wyroby cukiernicze bez kakao - 24,7 mln USD (2,2%)
- wody mineralne i gazowane słodzone/aromatyzowane - 21,7 mln USD (1,9%)
- ekstrakt słodowy, przetwory z mąki, przetwory dla niemowląt - 18,6 mln USD (1,7%)
- czekolada - 16,7 mln USD (1,5%)
- mięso i jadalne podroby drobiowe - 15,9 mln USD (1,4%)
- przetwory spożywcze - 15,4 mln USD (1,4%)
- odczynniki laboratoryjne niemedyce - 14,9 mln USD (1,3%)

Główne towary w imporcie z Arabii Saudyjskiej w 2020 r.:

- ropa naftowa i kondensaty gazu - 1.162,4 mln USD (90,6%)
- polimery etylenu - 46,5 mln USD (3,6%)
- polimery propylenu - 17,4 mln USD (1,4%)
- związki z inną azotową grupą funkcyjną - 11,1 mln USD (0,9%)
- płyty, arkusze, folie - 10 mln USD (0,8%)
- włókniny - 0,9 mln USD (0,7%)

Pod względem obrotów handlowych w 2020 r. KAS zajmowało 30. pozycję (0,5% całości), w eksporcie 31. pozycję (0,4%) i 33. miejsce w imporcie (0,5%). Natomiast w 2019 r. były to odpowiednio: 29. pozycja wśród partnerów gospodarczych Polski (0,5% całości), w tym w eksporcie - 37. miejsce (0,3%), a w imporcie 29. miejsce (0,7%).

Obserwowany od 2017 r. ujemny dla nas bilans w obrotach handlowych z KAS może ulegać dalszemu pogłębieniu, m.in. wskutek realizacji umowy, jaką w marcu 2019 r. zawarł PKN Orlen z Saudi Aramco, największą firmą paliwową na świecie (*kontrakt na zakup ok. 800 tys. t ropy w okresie maj-październik 2019 r.*). Jednocześnie zawarcie umowy oznacza dalszą dywersyfikację kierunków dostaw ropy do Polski, przyczyniając się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Arabia Saudyjska jest najbardziej rozwiniętym gospodarczo krajem arabskim, dysponującym znacznymi zasobami kapitałowymi i największym w regionie potencjałem importowym. W ostatnich latach była, z uwzględnieniem reeksportu, największym (konkurując z ZEA) finalnym odbiorcą polskiego eksportu w gronie państw członkowskich RWPZ oraz strategicznie ważnym partnerem gospodarczym Polski w regionie.

Na rynku saudyjskim aktywne są firmy m.in.: Mokate, Mlekovita, Wawel, Agus, Nałęczowianka i Ingot. W okresie 2016-19 realizowano kontrakt na dostawę 1.200 wagonów-cystern produkowanych przez Greenbrier Wagony Świdnica SA dla Saudi Arabia Railway; całkowita wartość kontraktu - 400 mln USD. Z kolei Alstom z Chorzowa dostarczył 69 wagonów metra dla Riyadh Metro. Polski Holding Obronny zrealizował kontrakt na dostawę amunicji dla saudyjskich sił zbrojnych, a krakowski Techglass wybudował kilka zakładów produkcji

szkła butelkowego.

Rośnie turystyczna atrakcyjność Polski dla Saudyjczyków, zwłaszcza w sferze turystyki leczniczej, SPA i luksusowo-wypoczynkowej. Natomiast królestwo odwiedzały dotąd niewielkie grupy Polaków z uwagi na restrykcyjną politykę wizową, która w 2019 r. uległa radykalnej liberalizacji, kiedy to wprowadzono wizy turystyczne także wobec obywateli polskich.

6. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Wg danych NBP, stan zobowiązań z tytułu saudyjskich BIZ w Polsce na koniec 2018 r. był ujemny i wyniósł 20,2 mln USD. Na tę wartość składały się: dodatnia wartość instrumentów dłużnych (21,4 mln USD) oraz ujemna w kategorii akcje i inne formy udziałów kapitałowych (-1,2 mln USD). Największe saudyjskie inwestycje w Polsce to Ośrodek Konia Arabskiego k/Płońska (Al Khalediah Stud - (własność byłego saudyjskiego wiceministra obrony Chaleda bin Sułtana), zakłady spółek Amiantit Group (zbiorniki/systemy rurociągowo - AMITECH Poland w Gdańsku), biuro handlowe koncernu petrochemicznego SABIC, który wybudował centrum logistyczne w Polsce. Saudyjska firma United Farmers Holding Company wykupiła przedsiębiorstwo Continental Farmers Group, zarządzające 2700 ha ziemi rolnej w Polsce. Saudyjski kapitał w Polsce obejmuje także inwestycje giełdowe oraz szereg inwestycji prywatnych saudyjskich biznesmenów w sektorze nieruchomości (np. Verity Group). Niestety, w statystykach nie są uwzględniane inwestycje kapitałowe poniżej 1 mln USD oraz pośrednie inwestycje saudyjskie dokonane poprzez fundusze międzynarodowe.

Z kolei, stan należności z tytułu polskich BIZ w Arabii Saudyjskiej na koniec 2018 r. osiągnął wartość 0,1 mln USD, czyli był o 0,4 mln USD niższy niż rok wcześniej. Wśród polskich firm, które zainwestowały w Arabii Saudyjskiej są m.in. producent urządzeń elektroenergetycznych ELEKTROBUDOWA SA, która w 2008 r. zarejestrowała w Rijadzie spółkę „Saudi Elektrobudowa” LLC i objęła w niej 33% udziałów; firma BIO-GEN, zajmująca się badaniami i wdrażaniem biotechnologii z zakresu szeroko rozumianego rolnictwa, która podpisała umowę z Agriculture Solutions House ASH. Celem tej współpracy będzie opracowywanie nowych technologii i produktów dostosowanych do specyfiki lokalnych rynków. Przedstawicielstwo otworzyła firma sieci elektrycznych ZWSA Rzeszów.

Inne spółki polsko-saudyjskie na terytorium KAS:

- o Polimer Arabia Ltd. utworzona przez Polimer-Mostostal Siedlce S.A. i przedsiębiorców KAS;
- o Biatel Arabia (z udziałem Biatel S.A. i saudyjskiej Almashrik Co.) - branża telekomunikacji i IT;
- o PW Elektronika z firmą saudyjską Batterjee;

Arabia Saudyjska wdraża wiele programów rozwojowych mających na celu uniezależnienie od rynku petrochemicznego. Drogą do osiągnięcia tego celu ma być zwiększenie udziału sektora prywatnego w PKB. Kraj ten widzi swoją przyszłość jako najbardziej zaawansowane technologicznie państwo świata, stąd też poszukuje innowacyjnych, specjalistycznych firm zajmujących się nowoczesnymi technologiami, big data, rozwojem infrastruktury cyfrowej i technologiami związanymi z sektorem energii odnawialnej. Arabia Saudyjska jest przyszłościowym kierunkiem ekspansji polskich firm.

Inne

W ramach saudyjskich stypendiów rządowych w Polsce kształcą się ok. 700 studentów na kierunkach medycznych i technicznych. Na uczelniach wojskowych w Gdyni, Wrocławiu i Dęblinie studiuje po 15 kadetów. Strona saudyjska prezentowała możliwości podjęcia współpracy w dziedzinie pomocy humanitarnej, zwł. na Bliskim Wschodzie.

7. Dostęp do rynku

Dostęp do rynku dla polskich towarów i usług.

Na konkurencyjność polskiego eksportu wpływa kilka istotnych czynników: cena, marka produktu, referencje użytkownika w krajach Bliskiego Wschodu, oferowane finansowanie lub kredyt kupiecki, termin dostawy i - w przypadku nieznanych dotąd na rynku produktów - gotowość dostarczenia darmowych próbek. Polska, podobnie jak inni nowi członkowie UE, jest postrzegana jako potencjalny dostawca towarów porównywalnych jakościowo z zachodnioeuropejskimi, jednakże po odpowiednio konkurencyjnych cenach.

Saudyjskie bariery i utrudnienia administracyjne w eksporcie i współpracy gospodarczej:

- ✚ restrykcyjne podejście SASO (Saudi Arabian Standard Organization), kierującej się normami znacznie odbiegającymi od europejskich oraz stosującej kosztowne i długotrwałe procedury kwalifikacyjne dopuszczania artykułów spożywczych i medycznych do obiegu towarowego na rynku saudyjskim. Do kompetencji utworzonej w 2007 r. Saudyjskiej Agencji ds. Żywności i Leków (Saudi Food & Drug Authority - SFDA), uwzględniającej normy i postanowienia WTO, należy monitorowanie pod względem bezpieczeństwa zdrowia publicznego artykułów żywnościowych, lekarstw i sprzętu medycznego;
- ✚ zakaz importu wyrobów z wieprzowiny i alkoholu oraz szeroko interpretowany zakaz dystrybucji publikacji "sprzecznych z islamem", co eliminuje te grupy towarowe oraz powoduje konieczność przygotowywania oddzielnych materiałów promocyjnych na rynek saudyjski;
- ✚ zróżnicowane traktowanie przez władze fiskalne firm zagranicznych (20-procentowy podatek dochodowy) i saudyjskich (płacą "zakaat" - podatek religijny/7,5 % od wartości obrotu/);
- ✚ brak (poza głównymi koncernami państwowymi, np. SABIC, SAUDI ARAMCO, działającymi zgodnie z odrębnymi regulacjami całkowicie kompatybilnymi z praktyką czołowych firm światowych) jednolitych przepisów regulujących dostęp do sfery zakupów publicznych oraz ograniczony dostęp do odpowiednich informacji;
- ✚ złożone przepisy (także formalności) dotyczące zatrudniania obcokrajowców, działalności biznesowej i praktyka wizowa (przy dłuższym pobycie obowiązek posiadania tzw. sponsora);
- ✚ brak rozwiniętego systemu dostępu do informacji handlowych i danych statystycznych, zwłaszcza w języku angielskim;
- ✚ stosunkowo wysokie koszty udziału w imprezach targowych i wystawienniczych na terenie KAS (ceny stoisk, promocji towarów, biletów lotniczych i hoteli).

Należy podkreślić, iż większość powyższych barier i utrudnień jest stopniowo usuwana przez władze saudyjskie w ramach procesu reform dostosowawczych do wymogów WTO oraz liberalizacji działalności gospodarczej w KAS. Proces ten ma jednak charakter długofalowy, a zmiany nie są jednolicie wdrażane przez poszczególne urzędy i instytucje saudyjskie.

Lista saudyjskich sektorów gospodarczych zamkniętych dla inwestycji zagranicznych (tzw. lista negatywna) jest systematycznie weryfikowana i redukowana przez Najwyższą Radę Ekonomiczną (SEC), z uwzględnieniem zobowiązań wynikających z akcesji do WTO. Podjęła ona m.in. decyzję zezwalającą na inwestycje zagraniczne w następujących sektorach gospodarki: usługi ubezpieczeniowe i dystrybucyjne, handel hurtowy i detaliczny włącznie z handlem detalicznym artykułami medycznymi i prowadzeniem aptek prywatnych, transport lotniczy i kolejowy oraz usługi telekomunikacyjne. Z listy negatywnej zostały również wyłączone: prowadzenie agencji handlowych (za wyjątkiem praw franszyzy), sektor dystrybucji filmów kinowych i kaset magnetowidowych oraz usługi transmisji satelitarnej.

Wprawdzie sektor produkcji ropy naftowej pozostaje nadal zamknięty dla inwestycji zagranicznych, jednakże otwarto przed nimi usługi dla sektora wydobywczego. Niedostępne dla inwestorów zagranicznych pozostają także m.in. usługi turystyczne związane z pielgrzymkami religijnymi Hadż i Umrah oraz sektor nieruchomości w Mekce i Medynie, usługi pośrednictwa na saudyjskim rynku pracy, prowadzenie banków krwi i stacji surowic antytoksycznych oraz ośrodków kwarantanny.

Nabywanie i wynajem nieruchomości.

Zgodnie ze zobowiązaniami akcesyjnymi KAS do WTO, zmianie mają ulec w najbliższej przyszłości przepisy dotyczące nabywania i wynajmu nieruchomości - obecnie cudzoziemcy mogą wynajmować nieruchomości na cele prywatne i komercyjne; natomiast nabywać nieruchomości tylko na cele inwestycyjne.

Ochrona własności przemysłowej i intelektualnej.

Rada Ministrów KAS ratyfikowała (XII 2007) wspólne ustawodawstwo państw RWPZ w zakresie ochrony marek handlowych, które zapewnia 10-letni okres ochrony po ich zarejestrowaniu. Wprowadzane stopniowo są także inne regulacje prawne w zakresie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej zgodne ze standardami międzynarodowymi.

8. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

- lipiec 2007 - wizyta w Polsce ministra ropy i zasobów mineralnych A. Al-Naimi oraz jego deklaracje, iż Arabia Saudyjska jest otwarta na współpracę z Polską w sektorze energetycznym
- lipiec 2009 - wizyta w Polsce saudyjskiej misji gospodarczej; podczas spotkań ministrowie resortów gospodarczych zachęcali Saudyjczyków do udziału w procesie prywatyzacji spółek Skarbu Państwa
- kwiecień 2012 r. - oficjalna wizyta Premiera D. Tuska w Arabii Saudyjskiej, w trakcie której zorganizowane zostało Forum Biznesu
- grudzień 2013 r. - z wizytą oficjalną w Arabii Saudyjskiej przebywał Prezydent B. Komorowski, wraz z ponad 30-osobową grupą polskich przedsiębiorców
- październik 2016 r. - wizyta w KAS Podsekretarza Stanu w MR R. Domagalskiego z misją przedsiębiorców zorganizowaną przez Krajową Izbę Gospodarczą
- grudzień 2020 r. - Forum Gospodarcze on-line organizacji oraz firm polskich i saudyjskich zorganizowane przez Krajową Izbę Gospodarczą z Radą Izb Saudyjskich

9. Potencjalne dziedziny współpracy

- **Sektor rolno-spożywczy:** dostawy produktów mleczarskich, mięsa i wyrobów mięsnych (drobiowych i wołowych), przetworów warzywnych, świeżych i mrożonych owoców, soków i koncentratów owocowych, wyrobów piekarniczych i cukierniczych, w tym czekoladowych, a także transfer technologii przetwórstwa żywności, maszyn i urządzeń dla małych zakładów produkcyjnych, m.in. piekarniczych i cukierniczych oraz tworzenie joint ventures w tej branży w AS;
- **Wyroby przemysłu drzewno-papierniczego:** meble biurowe, szpitalne, hotelowe i domowe, materiały i stolarka budowlana, ścier drzewny, papier (opakowaniowy, gazetowy) i tektura, artykuły higieniczne z papieru;
- **Produkty chemiczne, tworzywa sztuczne, wyroby gumowe i szklane, ceramika:** m. in. kosmetyki (gł. perfumy i wody toaletowe), szkło budowlane i dekoracyjne, panele, płytki ceramiczne, włókna syntetyczne, opony samochodowe;
- **Przemysł metalurgiczny:** dostawy metali i wyrobów z metali nieszlachetnych, wyrobów z metali kolorowych, zwłaszcza miedzi, konstrukcji przemysłowych (kątowniki, profile, rury itp. dla przemysłu naftowego i gazowego, szyny kolejowe), jak również tworzenie joint ventures w zakresie dystrybucji i sprzedaży artykułów hutniczych;
- **Sektor energii elektrycznej, gospodarki wodnej i ochrony środowiska:** projektowanie i wykonawstwo obiektów energetycznych, linii transmisyjnych energii elektrycznej i stacji transformatorowych, dostawy urządzeń: kotłów, turbin, transformatorów, kabli, silników oraz innego sprzętu elektrycznego, w tym oświetleniowego, budowa sieci wodno-kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków, dostawy technologii i urządzeń ochrony środowiska, usługi software dla sektora energetycznego i gospodarki wodnej;
- **Przemysł obronny:** potencjalne tematy polskiego eksportu i współpracy naukowo-technicznej w tym sektorze to dostawy sprzętu i amunicji wojskowej dla potrzeb sił zbrojnych i specjalnych AS, środków ochrony osobistej, m. in. kamizelek ochronnych i masek gazowych, dostawy małych samolotów, śmigłowców oraz łodzi desantowych i kutrów patrolowych, dostawy radarów, sprzętu telekomunikacyjnego i radiolokacyjnego, dostawy wojskowych szpitali polowych oraz wyposażenia sanitarno-medycznego;
- Inne potencjalne dziedziny rozwoju polskiego eksportu:
 - **przemysł maszynowy i górnictwo** - dostawy pojazdów samochodowych, silników wysokoprężnych; lekkiego sprzętu pływającego, m.in. jachtów i łodzi motorowych, maszyn, urządzeń i sprzętu górniczego oraz usługi techniczne;
 - **budownictwo drogowe i kolejnictwo** - udział firm polskich (jako podwykonawców) w budowie sieci transportu miejskiego; projektowanie i budowa linii kolejowych w AS (w ramach konsorcjów międzynarodowych), dostawy taboru kolejowego;
 - **lotnictwo cywilne** - dostawy samolotów i helikopterów dla celów rolniczych, sanitarnych i pożarniczych oraz usługi w zakresie ochrony przeciwpożarowej i opylania pól;
 - **gospodarka morska** - dostawy statków handlowych, rybackich i baz przetwórczych; projektowanie, budowa portów handlowych i rybackich; budowa i wyposażenie stoczni morskich, szkolenia dla średniego i wyższego personelu pływającego;
 - **telekomunikacja i IT** - dostawy sprzętu i oprogramowania dla branży telekomunikacyjnej oraz organizacja szkoleń zawodowych w Polsce;
 - **ochrona zdrowia** - dostawy sprzętu szpitalnego, diagnostycznego i laboratoryjnego; współpraca

naukowo-badawcza, szkolenie personelu medycznego (podstawowe oraz specjalistyczne - m.in. dziedzinie kardiochirurgii, ortopedii i rehabilitacji); odpłatne leczenie i rehabilitacja pacjentów saudyjskich w polskich ośrodkach ochrony zdrowia;

- **turystyka** - współpraca między polskimi i saudyjskimi biurami podróży; inwestycje saudyjskie (pośrednie i bezpośrednie) w polskie hotele, sanatoria, domy wczasowe itp.

10. Placówki dyplomatyczne i przedstawicielstwa handlowe

> **Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Królestwie Arabii Saudyjskiej**

Al-Warood Area 20, Abdullah Bin Jafar Street, P.O. Box 94016, Riyadh 11693

tel.: (+966 1) 4549274, 4508889, 4549089, faks: (+966 1) 4549210

e-mail: rijad.amb.sekretariat@msz.gov.pl, strona internetowa: www.rijad.msz.gov.pl

> **Zagraniczne Biuro Handlowe PAIH w Rijadzie**

Tel.: +966 532 567 366; radoslaw.kyc@paih.gov.pl

> **Ambasada Królestwa Arabii Saudyjskiej w Rzeczypospolitej Polskiej**

ul. Wiernicza 30, Warszawa

tel.: (22) 160 50 00, faks: (22) 223 33 22

e-mail: plemb@mofa.gov.sa